

نامه سرگشاده مدیر اجرایی «سرخط» به ریاست محترم پژوهشکده گیلان‌شناسی دانشگاه گیلان

جناب آقای دکتر موسوی

با سلام و احترام، همانطور که اطلاع دارید طرح تدوین شیوه‌نامه نگارش گیلکی به دعوت این نگارنده از آقایان: سید هاشم موسوی، مسعود پورهادی، هوشنگ عباسی، جهاندوست سبزیلیپور در تاریخ ۱۳۹۸/۱۱/۲ در ادامه سلسله‌نشست‌های آسیب‌شناسی زبان و ادبیات گیلکی که در بنیاد فرزاتگان امید گیلان برگزار می‌شد مطرح گردید و پس از تبادل نظر به اتفاق آراء، پنج نفر یادشده به عنوان «شورای پژوهشی» طرح مذکور برگزیده شدند و پس از تعیین خط مشی و اهداف اصلی شورا، اینجانب و جهاندوست سبزیلیپور به ترتیب به عنوان «مدیر اجرایی» و «دبیر علمی» انتخاب شدیم و مقرر شد امور مربوط به طرح، با نظارت شورای پژوهشی پی‌گیری و مدیریت گردد.

در اجرای این تصمیم، فراخوان شیوه‌نامه پیشنهادی نگارش گیلکی در روزنامه گیلان امروز و فضاهای مجازی، چند بار آگهی شد. پس از دریافت بسته‌ها، نشست‌های بررسی آن طرح، با رعایت پروتکل‌های بهداشتی در سالن کنفرانس پژوهشکده گیلان‌شناسی برگزار شد و نسخه نهایی پس از تأیید اولیه شورای پژوهشی، خدمت برخی از صاحبان‌نظران دانشگاهی ارسال گردید تا از رهنمودها و مشاوره‌های تخصصی آنها در رفع کاستی‌ها و صورت نهایی طرح استفاده شود. سپس در فضای مجازی منتشر گردد.

پیش‌نویس نسخه اولیه این طرح در اواخر مهرماه ۱۳۹۹ آماده شد. اختلاف نظر در چند مورد، به‌ویژه در خصوص شیوه نگارش افعال مرکب اسنادی و دیگر نارسایی‌های ساختاری متن، و روشمند نبودن آن باقی مانده بود که باید پیش از تقدیم نسخه به مشاوران محترم، اصلاح و برطرف می‌شد. متأسفانه دکتر سبزیلیپور، دبیر علمی، با رعایت نکردن مفاد اصل اول حاکم بر شیوه‌نامه نگارش که «سرخط» نام گرفته بود و صراحت بر نگارش واژه‌ها بر اساس تلفظ داشت، اسباب اختلاف نظر جمع حاضر را فراهم کرد. مدیر اجرایی امیدوار بود که با بررسی و گفتمان‌های تحلیلی همه‌جانبه، مشکل را در شورای پژوهشی برطرف کند. اما دبیر علمی با تجاوز از حدود اختیارات خود و نادیده انگاشتن مقررات و اصول مورد توافق، بسته‌ای آشفته را بدون بررسی در شورای پژوهشی، جهت اظهار نظر خدمت برخی از بزرگان صاحب‌نظر ارسال نمود. مشاوران از بین شخصیت‌های علمی-ادبی آگاه و صاحب‌نام و معتمد بودند و پیشینه آن‌ها نوید می‌داد که با رهنمودهای‌شان، دبیر علمی از تصورات ناصحیح خود مطلع شود اما برخلاف انتظار، دبیر علمی پیشنهادات مشاوران محترم را بدون طرح در شورا و صرفاً با سلیقه شخصی خود اعمال کردند و در پاسخ به پرسش‌های اعضا، فرمودند که از طرف مشاوران، ایرادی بر بسته تنظیم‌شده ارسالی وارد نیست. تنها جناب استاد دکتر رضایتی کیشه‌خاله توصیه بر اصلاحاتی داشت که در حال انجام است و در مورد شیوه نگارش افعال مرکب اسنادی گیلکی هم توصیه‌ای دریافت نکرده است.

پذیرش این پاسخ‌ها برای مدیر اجرایی و برخی از اعضای گروه بسیار مشکل بود. چون به درستی آگاهی داشتند که استاد دکتر محمدکاظم یوسف‌پور به هم‌باری استاد دکتر علی تسلیمی در ویراستاری «فرهنگ گیله‌گب» تألیف زنده‌یاد استاد فریدون نوزاد، با تلاش دقیق و ارجمند، افعال مرکب آن فرهنگ را با اتصال «الف» به واژه پیش از خود (اسم، صفت، قید) نگاشتند و در بخش پیشگفتار نگارش این‌گونه افعال را با مثال (آتیل کودن) به‌درستی توضیح دادند.

بر اساس همان آموزه‌ها مدیر اجرایی به یقین می‌دانست که آن استادان، روش ناصحیح مربوط به نگارش افعال موصوف را به شیوه پیشنهادی دبیر علمی تأیید نکرده‌اند. با این پیشینه چندین‌بار با دبیر علمی مذاکره کردیم ولی فایده‌ای نداشت. توجیهات نادرست دبیر علمی همان نوشته غیرقابل قبولی بود که در بسته دو صفحه‌ای اولیه‌اش به دبیرخانه ارسال کرده بود. از جمله بیانات ایشان این عبارت است: «در افعال مرکب گیلکی که فعل آن‌ها پیشوندی است، باید پیشوند به فعل بچسبد نه به اسم یا صفت قبل از آن، مانند «هیست آکوده» و «نرم آپوسته» چون در گیلکی، کلمات «هیستا» و «نرما» نداریم!» این توجیه بی‌اعتبار، شایسته پذیرفتن نبود. چون استخدام «آ»ی پیشوندی برای افعال «کودن» و «بوستن»، ناقص اصل اول حاکم بر اصول سرخط بود، و قصد دبیر علمی هم صادره به مطلوب کردن مطلب بود با تأکید واژه «باید». زیرا زبان گیلکی فاقد افعالی است که حرف اولش «آ» باشد، اما دبیر علمی اصرار می‌ورزید که این نشانه در افعال مورد بحث باید به فعل بچسبد و بارها قاطعانه از ایشان شنیده شد که حضور این نشانه را در افعال مرکب اسنادی گیلکی، در مقاله‌اش اثبات و از آن دفاع کرده است. ایشان تصور می‌کرد که در جمعی ناآگاه حضور دارد و با بی‌ارزش نمودن واژه «اثبات» می‌تواند تثبیت فرض ناصحیحی را بر گویشوران گیلکی تحمیل کند.

اینجانب طبق وظیفه در جایگاه مدیر اجرایی، موظف شدم که نظر فردفرد مشاوران محترم را در خصوص موضوع مورد اختلاف، جویا شوم. پس از پرسش، تعجب نکردم از این‌که همه آنها شیوه نگارش پیشنهادی دبیر علمی را صحیح ندانستند. در آخرین جلسه که قرار بود موضوعات و موارد اختلاف با شنیدن نظرات طرفین حل و فصل شود، دبیر علمی تحمل شنیدن استدلال و اثبات علمی صحیح اعضای مخالف، به‌ویژه دیدگاه و تحلیل جناب مسعود پورهادی را نداشت و برخلاف انتظار، وضعیتی پدید آورد که شایسته حیثیت انسانی و اعتبار فرهنگی خود و اعضای گروه و جایگاه علمی پژوهشکده گیلان‌شناسی نبود. با این‌که چندین بار در همان جلسه به ایشان توجه داده شد که بسته ناقص نباید در فضای مجازی منتشر شود، متأسفانه تذکرات را نادیده گرفت و جلسه را به ناآرامی و تشنج سوق داد و به تذکرات اعضا وقعی نهداد و بسته مورد اختلاف را بدون تصویب در «شورای پژوهشی»، با استفاده غیرمجاز از آرم و سربرگ پژوهشکده گیلان‌شناسی دانشگاه گیلان، در کانال زبان‌شناسی همگانی منتشر کرد و واکنش‌های منفی آفرید.

به مرور نقدها و ایرادها در فضای مجازی مطرح و منتشر شد ولی دبیر علمی جهت پاسخ‌گویی در دسترس نبود و مدیر اجرایی در پاسخ به پرسش‌ها و نقدهای مطرح‌شده قابل توجه در فضاها، بجز جمله: «بسته‌ای که منتشر شده، جهت اظهار نظر گیلکان است و هنوز کامل نیست»، حرفی برای گفتن نداشت. دبیر علمی ۴۰ روز پس از نشر بسته ناقص، لوحی مبنی بر گواهی همکاری مشاوران و اعضای گروه تخصصی تنظیم نمود که به شرح تصویر پیوست، با شماره ۱۱۳۲۵۲ /گ/ ش مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۸ و امضای دبیر علمی و دکتر سید هاشم موسوی، ممه‌ور به مهر معاونت پژوهشی و فناوری پژوهشکده صادر شد و به صورت مجازی و کاغذی برای مشاوران محترم و تعدادی از اعضای گروه تخصصی هم‌نظر با او ارسال گردید. این رویکرد، بدون تصویب شورای پژوهشی،

امری خلاف بود و اقدام بعدی دبیر علمی با حذف شمار دیگری از اعضای گروه تخصصی، و همکاران عمومی، خلاف ناشیسته‌تری را رقم زد.

جناب آقای دکتر موسوی

جنابعالی در مدت ریاست بر پژوهشکده، به اهالی فرهنگ و ادب و هنر و پژوهشگران گیلان، توجه شایان فرمودید و یادمانی ارجمند به‌جا گذاشتید. جایز نیست اعتبار جنابعالی و شان و اعتبار پژوهشکده خدشه‌دار شود. به پاس حفظ حرمت‌ها و حیثیت‌ها، در مورد لوح موصوف نکات مهم زیر به آگاهی می‌رسانم. چه انگیزه‌ای در دبیر علمی پدید آمد که در زمان و شرایطی که هنوز اصالت «سرخط» تثبیت نشده و در حد حرکتی پر از مناقشه باقی مانده است؛ برای مشاوران محترم و اعضای گروه تخصصی با امضا و مهر مصدق پژوهشکده گواهی همکاری صادر شود و وجهت علمی شماری از نامبرندگان مندرج در متنِ مدرک را زیر سوال ببرد؟

کاملاً در جریان جزئیات ماجرا هستیم که امضای جنابعالی مبتنی بر حس نیکومنشانه شما در شرایط رفع مشکلات و تراکم مشغله بود اما تکوین قصدمندانه آن لوح، سؤال‌آفرین است چون اعتبار علمی مشاوران محترم و شماری از اعضای گروه تخصصی و تلاش همه تدوین‌کنندگان فرهنگ لغات و دستور زبان گیلکی پیشین موجود را بی‌اعتبار جلوه می‌دهد. یعنی مفاد و مصوبات مندرج در بسته «سرخط» ناقص، به‌بهای بی‌بها کردن همه آن‌ها بهادار می‌شود و صاحب‌نامان مندرج در متن لوح با آن تأیید، ناقص نظرات خود می‌گردند. به‌همین جهت مدرک صادره اصالت ندارد و باطل است و باید اصل آن‌ها به پژوهشکده اعاده و امحا شود. چون رویکرد هدفمندانه آسیب‌آفرین دبیر علمی را برای زبان گیلکی تأیید می‌کند که به آسانی بتواند زیر چتر آن تصدیق‌نامه دانشگاه، بدون مانع به فعالیت‌ها و اقدامات مشابه بدآموزی در گویبوری گیلکی ادامه دهد.

دبیر علمی، در مدت همکاری در طرح «سرخط»، نشان داد که فکر می‌کند آن قدر برتری منحصر به فرد دارد که بتواند با بی‌اعتنایی به مقررات و اصول حاکم بر علم و اخلاق، سرپرستی همه امور را در انحصار خود داشته باشد و تصمیمات فردی نادرست بگیرد و خیال کند که همه اعضای گروه تخصصی، موظف به تأیید آن هستند. او باید می‌پذیرفت که مانند سایر اعضای شورای پژوهشی، برابر با مفاد صورت‌جلسه موجود، یک رای از پنج رای تصمیم‌گیری نهایی را دارد و خود را با ضوابط شورای پژوهشی وفق می‌داد. متأسفانه این توانایی در ایشان وجود نداشت و تصور می‌کرد هر چه می‌خواهد، می‌تواند انجام دهد و در برابر ضوابط و مقررات و احترام متقابل، بی‌اعتنا باشد.

اگر در خلال نشست‌های بحث و بررسی به ایشان مانند میزبان نگاه کردیم نشانه ادب و فرهنگ گیلکانه ما بود نه ضعف دانش و بینش و مدیریت. جهت تأمل جنابعالی و اعضای محترم مشاوران و سایر همکاران، نمونه‌ای از حرکت محاسبه‌گرایانه ایشان را می‌نگارم:

اگر به نسخه‌های پیش از نسخه پایانی «سرخط» که در پیشینه رایانه‌ای و پوشه کاغذی پژوهشکده موجودست، ملاحظه بفرمایید، در صفحه سوم که به شناسه همکاران، اختصاص دارد، اسم جنابعالی در پایین‌ترین قسمت صفحه، در ردیف اعضای عمومی درج شده است و نشانه‌ای هم از عنوان شورای پژوهشی و نام اعضا مشاهده نمی‌شود. در جلسه آخر، به رسم وظیفه در خصوص دو مورد نقص ذکر شده، به ایشان تذکر دادم. جوابش این بود که: «آقای دکتر موسوی در جلسات بررسی و گفت‌وگو علمی اعضای تخصصی حضور نداشتند». جالب است که دبیر علمی پس از ماجرای ایجاد تنش در نشست پایانی و سنجش

اوضاع بعد از آن، این نیاز را حس کرد که باید با دادن صله و اتخاذ مشی سیاست‌مدارانه و نیازمندانه، اسم جنابعالی را در ردیف مشاوران بگنجانند و نام جناب مسعود پورهادی و عنوان و نام اعضای شورای پژوهشی را حذف نماید و خیالش آسوده باشد با این تصور که عامل اعتراضی در مقابل نخواهد داشت. جای تأسف است که ایشان از یک پژوهش حساس دانشگاهی با این نوع اوصاف و گمان‌ها و موازنه‌ها، قصد تحقق بخشی به اهدافش را دارد اما نمی‌داند که اگر قرار باشد شیوه‌نامه‌ای با نام «سرخط» چاپ شود، با حذف عنوان و نام اعضای شورای پژوهشی و جناب پورهادی و دیگر همکارانی که ایشان بدون اجازه شورای پژوهشی مبادرت به حذف آن‌ها کرده، تحقق نخواهد یافت. آن چه که از عملکرد دبیر علمی در بازه زمانی نشست‌های بررسی، در خاطره شماری از اعضا به‌جا مانده این است که نمی‌خواهد و نمی‌تواند خود را با ضوابط حاکم بر جمع، وفق دهد.

ما به مهمان گویبوری تات (دبیر علمی)، مانند میزبان گیلک نگاه کردیم و شرط ادب و احترام را تمام و کمال به‌جا آوردیم ولی ایشان حرمت خود و اعضای گروه و مشاوران محترم و گیلک‌ها را حفظ نکرد و سرانجام در دردل‌نامه‌اش نوشت: «خسته است و دیگر قادر به ادامه همکاری با سرخط نیست» و اقرار نمود: «من که خودم را به سرخط تحمیل نکردم و در خانه خود نشسته بودم که شخص آریاپاد تلفن کرد و درخواست نمود که به سرخط ملحق شوم». با سپاس از این که توانست این بار واقعتاً در دست اعلام نماید. در پی آن چه که خواندید به منظور جلوگیری از آسیب‌رسانی جدی دبیر علمی به زبان گیلکی، اکثریت اعضای شورای پژوهشی با تصمیم قطع همکاری ایشان در طرح «سرخط» موافقت نمودند.

لازم است به‌منظور حفظ پیشینه و آگاهی‌بخشی، نظر همه همکاران طرح «سرخط» و مشاوران محترم را به نکات قابل توجه زیر جلب نمایم:

دبیر علمی، مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۶ گروه واتس‌آپی «سرخط» را که مسدود کرده بود، گشود و پس از حذف نمودن چند نفر از همکاران گروه، نامه مطولی با عنوان درد دل با اعضای گروه تخصصی منتشر کرد که بر بالای صفحاتش برچسب زرد رنگ هشداردهنده با مفادی مبنی بر این که «ارسال آن به بیرون از اعضای سرخط خلاف اخلاق است»، نصب شده است.

درخواست دبیر علمی، توقع درستی نیست. چون مکرر از ایشان خواسته شد که بسته ناقص «سرخط» را تا تعیین تکلیف نهایی در فضاهای مجازی نشر ندهد. نظم‌شکنانه، خلاف خواسته اعضا رفتار کرد و نشر داد و توجیهش این بود که مردم باید بدانند چه اتفاقی افتاده است و تصمیم بگیرند. دبیر علمی هم باید بداند که مدیر اجرایی این اختیار را دارد که پاسخ درد دل‌نامه‌اش را طبق همان توجیه، در همان کانال نشر دهد و از این که دبیر علمی گلایه‌نامه‌اش را به نوعی لایحه دفاعی می‌داند، بهترست مردم از دفاع و پاسخ به دفاعش آگاه شوند. به‌منظور اجتناب از تکرار واژه‌ها، عبارت‌های قابل توجهی از متن درد دل‌نامه‌اش با نشانه ▲ و متن پاسخ مدیر اجرایی با نشانه Δ در پی ثبت می‌شود:

▲ هرگز فکر نمی‌کردم که مورد شماتت عده‌ای از اعضای سرخط و دوستان نزدیک قرار بگیرم.

Δ علتش مشخص است. اگر دبیر علمی اعمالش را بازنگری کند و خلاف اخلاق‌هایش را بشمرد و با تامل برخورد تعامل خواه اعضا را به یاد بیاورد، متوجه می‌شود که انتظارش بهبوده است. مدارای مدیر اجرایی و اعضای گروه تخصصی با دبیر علمی در مدت همکاری در پژوهشکده کاملاً منطبق با موازین ادب و احترام بود.

▲ داستان تشکیل سرخط، از آن‌جا شروع شد که بنده در جلسه نقد شعر سال ۱۳۹۸ در پژوهشکده پیشنهاد نوشتن رسم‌الخط جدید را برای گیلکی دادم.

این نوع ناواقع‌نویسی و پیشینه‌سازی، خلاف اخلاق است. جلسه مورد اشاره، جلسه نقد شعر نبود. نشستی بود که از طرف بنیاد فرزندگان امید گیلان با پیش‌گامی و مدیریت اینجانب با دعوت از ۹ نفر، از جمله دبیر علمی، در میزگرد تخصصی سلسله‌نشست‌های بنیاد فرزندگان با عنوان «آسیب‌شناسی مخاطب‌پذیری زبان و ادبیات گیلکی»، در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۵ برگزار شده بود. گزارش جامع از خبرنگار حاضر در جلسه، خانم الهام کیانپور و عکس‌های مربوط، در رسانه‌های رسمی و مجازی گواه موضوع است و نخستین پیشنهاددهنده تدوین شیوه‌نامه نگارش گیلکی در آن نشست، جناب مسعود پورهادی بود نه دبیر علمی.

خلاف جلوه‌دادن پیشینه پدیده‌های فرهنگی، و حذف کردن‌های قصدمندانه شماری از صاحبان اندیشه و قلم مانند آقایان پورهادی و محمدی‌پور و پیلهور و معشوری که از اعضای آن نشست و نشست‌های پیشین مربوط به موضوع، در بنیاد فرزندگان و دیگر مجامع بودند و دارای کارنامه‌های ارزشمند فرهنگی در حوزه ادبیات و زبان گیلکی هستند، خلاف اخلاق است مطمئناً شیوه‌نامه نگارش گیلکی پس از اصلاح، بدون نام آن‌ها چاپ خواهد شد.

▲ خانم کلباسی و بعد از ایشان خانم گیتی شکری در گذشته پیشوند افعال مرکب اسنادی را ثابت کرده‌اند. چرا آقای جکتاجی از آن‌ها ایراد نگرفت و نقد نوشت و دبیر علمی را مورد نقد قرار داد؟

▲ تعجب دارد که چرا دبیر علمی فقط به نظر کسانی که هم‌نظر با او هستند استناد می‌کند و از آوردن نام مخالفان سلیقه خود اجتناب می‌کند. ضمناً موضوع، تدوین رسم‌الخط گیلکی است نه زبان‌شناسی گیلکی. دبیر علمی که بارها اعلام نموده پیشوند بودن فعل‌های مرکب را در مقاله‌اش اثبات کرده است، دلیل و سندی بجز آن کلام بی‌مخ‌مندرج در بسته پیشنهادی‌اش دارد؟ آیا نظر آن دو بانوی محترم درست است یا نظر خانم «راستار گویوا» که با گروهی از زبان‌شناسان روس، مؤلف کتاب زبان گیلکی است و با مقدمه استاد ابوالقاسمی زبان‌شناس معروف، به فارسی ترجمه شده و شفاف می‌نویسد که در نگارش افعال مرکب اسنادی گیلکی، نشانه الف به واژه نخست می‌چسبد.

▲ نقد را برای کسی می‌نویسند که اولین بار، مطلبی را بیان کند. آقای جکتاجی چرا در مورد نظرات خانم کلباسی و شکری چیزی ننوشت و نقد نکرد؟
▲ آقای جکتاجی وظیفه‌ای ندارد که در مورد هر کسی چیزی بنویسد. چون در قبال همه، مسؤول نیست. اما در طرح مورد نظر مسؤولیت دارد و باید در برابر اشتباه هدف‌مندانه دبیر علمی بایستد و بنویسد وگرنه سکوتش خلاف اخلاق است.

▲ بنده تاکنون تدوین‌کننده سه فرهنگ گیلکی بودم. فرهنگ دوجلدی گیلکی - فارسی پانده که با فارسی - گیلکی پانده اشتباه نشود (زیر چاپ)، و فرهنگ گیلکی رانکوهی (چاپ شده)، فرهنگ دوجلدی تمیجانی (زیر چاپ). تدوین‌کننده فرهنگ گیلکی یعنی این که فرهنگ گیل و دیلم را کلاً به هم زده‌ام و از نو به روش درست نگارش گیلکی - فارسی نوشتم.

▲ مفاد نوشته بالا، اصلی‌ترین انگیزه پافشاری و قصدمندی دبیر علمی را در ناصحیح‌نگاری افعال مرکب اسنادی گیلکی در «سرخط»، به‌طور شفاف آشکار می‌کند. متأسفانه واژه‌نامه‌های یادشده، به‌جای تدوین، تخریب شدند و دبیر علمی هم با افتخار به واژه «تدوین» معنای تازه و خودآفرین درست‌نویسی با به‌هم زدن متن داده است. اگر منظور از درست‌نویسی، نوع نگارش «فرهنگ گیلکی رانکوهی» زنده‌یاد سیدرضی مظفری باشد، که به کوشش دبیر علمی به چاپ رسیده است، باید گفت تلاش کارا و جدی تخریب و بدآموزی زبان گیلکی با شیوه نگارش نادرست افعال مرکب اسنادی گیلکی به اوج خود رسیده است.

چون در آن مجموعه، تمام افعال مرکب با «آ»ی چسبیده به فعل، نگارش شده است. مانند (آش آبوی) یعنی (له شده). اگر فعل (له شدن) را در کتاب «فرهنگ گیل و دیلم» زنده‌یاد پانده که در سال ۱۳۷۵ از طریق انتشارات امیرکبیر به چاپ رسیده، جستجو کنیم، در صفحه ۶۷۲، با آوانویسی به شکل «آشا بوستن» نوشته شده و «الف صورت‌ساز» به «آش» چسبیده است نه به فعل «بوستن».

در مقدمه فرهنگ لغات رانکوه، به قلم دبیر علمی، می‌خوانیم: «همه واژه‌ها، بر اساس تلفظ ضبط‌شده آن‌ها، نگاشته شدند». پرسش این است که در کجا و کدام گویشور شرق گیلانی با تلفظ (آش آبوی) حرف می‌زند؟ این نوع تحمیل بدآموزی، خلاف اخلاق و اصول فرهنگی - اجتماعی نیست؟ اگر قرار است سایر کتاب‌های مربوط به ادبیات گیلکی و فرهنگ‌های مورد اشاره دبیر علمی، مانند فرهنگ لغات رانکوه، ویرایش و درهم‌ریخته و نادرست چاپ شوند، روند تحمیل تخریب و بدآموزی زبان گیلکی جا می‌افتد که پی‌آمد این زبان فرهنگی، برای دست‌اندرکاران، شرمندگی باقی خواهد گذاشت.

▲ قضاوت کنید من چه چیزی به عنوان سرپرست علمی به زبان گیلکی تحمیل کردم که آن را نابود کند.

▲ دبیر علمی «سرخط» با محاسبات نادرست و تصور سرپرستی بر تمام امور سرخط، با تحمیل پیشوند «آ» به فعل‌های مرکب اسنادی، به شرح آن چه که در فرهنگ رانکوه نگاشته است، با بدآموزی‌اش زبان گیلکی را تخریب کرده است. در زبان تاتی، افعالی که نخستین حرفش «آ» باشد وجود دارد، اما زبان گیلکی آن را نمی‌پذیرد. دبیر علمی که از گویشوران زبان تاتی است، بکارگیری این پیشوند را در افعال مورد بحث گیلکی، با انواع دست‌آویز در پی‌گیری‌های تحمیلی‌اش گنجانیده است به‌طوری‌که ابتدا با مقاله‌هایی که اثبات اصیل علمی ندارند، شروع کرد و در پس، با رخنه مخملی در کانون‌های پژوهشی و تخریب واژه‌نامه‌های گیلکی پیشکسوتان با توجیه نادرست بازنگری و اصلاح آن‌ها، و مطمئناً در آینده با راهنمایی دانشجویان در نوشتن پایان‌نامه‌ها عملاً قصد تخریب آموزش زبان گیلکی را در پوشش پژوهش‌های علمی در سر می‌پروراند.

▲ از من نباید ترسید من برای گیلکی خطر ندارم. از کسی باید ترسید که چندین دهه در جامعه گیلک‌زبان بوده و ادعاهای دغدغه‌مندی برای زبان گیلکی دارد و هنوز نمی‌داند که گیلکی چه گونه‌ها و چه آوایی دارد و یا این‌که نظر استیلو، در مورد زبان گیلکی چیست. دوستان از سرخط نترسید چون بهترین تصمیم جمعی و موفق گیلکی بود که تا این‌جا رسیده است.

▲ گیلک‌های پاک‌سرشت از کسی نمی‌ترسند چون از خلاف‌بازی‌ها دوری می‌کنند و نیت آن‌ها احترام‌گذاری به حرمت فرهنگی انسان‌های همه ملل و اقوام است. نمونه آشکارش، دبیر علمی است که از قوم قابل احترام تات، به دبیری علمی طرح «سرخط» برگزیده شد بدون این‌که اعضای شورای پژوهشی، از عواقب احساس خطر کنند. چون باور ذاتی ما، «از پیش توهم کردن نیست». اما اصلی‌ترین ویژگی ما گیلک‌ها این است که اجازه تعرض و کج‌روی به کسی نمی‌دهیم و به محض احساس هرگونه زیان، به‌ویژه آسیب فرهنگی، با مقابله منطقی عذرش را می‌خواهیم.

در پاسخ به کنایه پایانی دبیر علمی به کسی که نامش را ذکر نکرده و از بی‌دانشی‌اش در مورد گونه‌ها و آوای گیلکی نوشته است، توجه می‌دهم که دبیر علمی، جمله‌هایش را با عینک دوربینش نگاشته است. اگر با عینک درون‌بینش نگاهی به دانش خود و پیشینه و کارنامه علمی‌اش بیندازد، به یادش خواهد آمد که با داشتن مدرک دکتری ادبیات در نخستین نسخه بسیار آشفته پیش‌نویس شیوه‌نامه نگارش گیلکی «سرخط» در صفحه ۴ اعراب زبان عربی را

«آواهای زبرنجیری»، معرفی نموده بود که جزوه‌ها نزد اعضای «سرخط» به یادگار بایگانی است. بهتر است صاحب آن ورقه‌های امتحانی، با چنین شناخت‌نامه‌ای که در ذهنیت اعضا حک نموده، دیگران را با کنایه خود آگاه‌نگرانه‌اش زیر سوال نبرد و از دانش آواها حرف نزند. مورد ذکر شده نمونه‌ای از ادعاهای دبیر علمی است که تاکید دارد «سرخط» بهترین نمونه کار جمعی است و یا اشاره‌ای که به استیلو و نظرش نموده، باید بداند که گیلک‌های زبان پژه، پروفیسور دونالد استیلو را خوب می‌شناسند و می‌دانند که مسؤول بررسی گروه زبان‌های شمال غربی ایران در موسسه «ماکس پلانک» اروپا است و در مقدمه مقاله‌ای به عقب‌نشینی زبان‌های تالشی و گیلکی غرب گیلان بر اثر پیشروی و تهاجم زبان‌های ترکی و فارسی، هشدار داده است.

شتاب و پافشاری ویژه‌ای که دبیر علمی در تخریب چند فرهنگ لغت گیلکی با استخدام پیشوند «ا»ی زبان تاتی در افعال مرکب گیلکی دارد، نشانگر این توهم است که بتواند تهاجم زبان ترکی را خنثی، و به صورت فردی، نه با تلاش جمعی قوم محترم تات، زبان گیلکی را مستعمره زبان تاتی کند. برای آرزوهای محال هزینه حیثیتی کردن خطاست.

با نشر مقاله‌های چاپ شده آقایان دکتر رضایتی کیشه‌خاله و دکتر نغزگوی کهن (استادان دانشگاه و مشاوران محترم سرخط) در دوماهنامه وزین گیله‌وا، که با استدلال موجه، شیوه نگارش افعال مرکب گیلکی را به روش پیشنهادی دبیر علمی، ناصحیح دانستند، توجه هشداردهنده‌ای بود که دبیر علمی به یاد داشته باشد که در پیشگاه دانش و درایت، هدیه لوح همکاری، تاثیر تبلیغی ندارد. در پی این رویداد، روز ۱۳۹۹/۱۲/۱۱ بار دیگر صفحه گروه مجازی «سرخط» توسط دبیر علمی مسدود شد.

جا دارد از نمودار تبلیغی جزوه «سرخط» نکته جالب دیگری نوشته شود: مفاد بخش چهارم (پایانی) آن جزوه، حاوی ۹ صفحه مشتمل بر یک غزل و پنج داستان کوتاه گیلکی، نامند بدآموزی نگارش متون گیلکی شده است و با دستور و نظر هدفمند دبیر علمی، در پوشش ویراستاری با برنامه‌ریزی ظریف، با نام جناب جکتاجی که حدود چهار دهه تلاش مستمر در حوزه زبان و فرهنگ بومی و روزنامه‌نگاری دارد، داستان کوتاه گیلکی درج شده و برخلاف نظرش، فعل مرکب اسنادی گیلکی را هم‌نظر با دبیر علمی (پيله آبوستن) رسانا می‌کند. این حرکت تبلیغی از نوع خلاف اخلاقی‌های قدیمی منسوخ است که در زمان حیات کسی از نامش، بهره‌جویی «برندی» شود. دیگر نمونه‌های افعال مرکب را هم، با نمایه‌های بدآموز زیر، نگارش کرده‌است:

«آویر آبوسته، واتور آبوسته، ترس آگفتن، پيله آبوستن، برزخ آبنم، مئطل آبنم، قطع آگونم، پشیمان آبوستیم، دراز آکشین، جمع آبوستن، گرم آبوستن، گیران آکوده، آزاد آکود، کمتر آکوده، زیاد آبوستان‌دره، تعطیل آکونیمی، تحمیل آبوسته، پر آگیتن، دراز آگوت، دراز آبو و...»

آیا با این همه تحمیل تخریبی، سرخط، قابلیت چاپ و نشر را دارد؟ متاسفانه دیر فهمیدم که واژه «سرخط» در اذهان «مدیر اجرایی» و «دبیر علمی» دو معنای متفاوت دارد. در اولی آرزویی است که بر اساس آموزه‌هایش بتوان کتاب درسی برای دانش‌آموزان تدوین کرد و در دومی وسیله‌ای که بتوان فرهنگ‌های لغت و دیگر انباشت‌های صحیح ادبی پیشکسوتان گیلک را بهره‌ورانه تخریب نمود.

ریاست محترم پژوهشکده گیلان‌شناسی

با نگرش به مفاد آگاهی‌بخش این گزارش، آقای سبزه‌علیپور، دبیر علمی «سرخط» نمی‌تواند نظرش را در دفاع از دیدگاه نادرست در مورد نگارش افعال مرکب اسنادی تغییر دهد و واقعیت را ببیند. چون تعهدش با نهادی که قرار است چند

فرهنگ لغات گیلکی را با تخریب آنها نشر دهد، متوقف خواهد شد و از سوی دیگر، گیلک‌ها هم نمی‌توانند به رسالت حفظ میراث زبان و هویت قومی خود آسیب برسانند و ظرایف ویژه زبان گیلکی را با تصورات ناصحیح و قصدمندانه دبیر علمی تأیید نمایند. به‌ناچار، شورای پژوهشی به اعتبار اکثریت آراء، با قطع همکاری دبیر علمی در طرح مورد بحث، بنا به دلایل مذکور موافقت نمود و به استناد صورت‌جلسه امضا شده، دبیر علمی، از تاریخ ۱۳۹۹/۱/۱۵ در طرح «سرخط» مسؤولیت و وظیفه‌ای ندارد و به پیروی از این تصمیم، راهنمای ناقص و ناقض شیوه نگارش گیلکی که در تاریخ ۱۳۹۹/۸/۲۸ در کانال زبان‌شناسی همگانی نشر یافته، از درجه اعتبار ساقط است. بنابراین، بهتر است دبیر علمی سابق، با این هشدار، نهادی را که متولی چاپ آثار تخریبی‌اش است، آگاه کند تا از خمیرشدن انبوه فرهنگ‌های لغت و کتاب‌های ایشان که قرار است در آینده نزدیک چاپ شود، جلوگیری گردد و به اعتبار گیلک‌ها آسیب نرسد. این نامه سرگشاده به‌منظور جلوگیری از پرسش و پاسخ‌های مربوط به انحلال «سرخط»، که توضیح تکراری‌اش، موجب تضییع وقت همکاران خواهد شد، برای مشاوران محترم و گروه تخصصی و همکاران عمومی «سرخط» ارسال می‌گردد.

خواهشمند است متن کاغذی این نامه را جهت پیشینه در پوشه مربوط پژوهشکده بایگانی فرمایند. سایر موضوعات مرتبط با تدوین شیوه‌نامه نگارش گیلکی که با انتخاب نام تازه و همکاری اعضای جدید شورای پژوهشی و گروه تخصصی جانشین خواهد شد در جلسه‌ای که با تعیین وقت جنابعالی برگزار می‌گردد، در مورد تبیین اهداف و تعیین وظایف و راهکارهای لازم، بحث و تبادل نظر به‌عمل خواهد آمد.

محسن آریاباد

مدیر اجرایی «سرخط»

رشت، ۱۳۹۹/۱/۱۵ خورشیدی